

26ste VERGADERING. — 19 JUNI 1889.

Behandeling van de wetsontwerpen nos. 102, 94, 90, 91 en 105.

Aan de orde is de behandeling van de wetsontwerpen:

I. NATURALISATIE VAN: GUSTAV BERNARD ZACHARIAS SCHLATMANN, RICHARD JOHANN NEPOMUC EVERHARD ELSHORST, IGNASIUS FREIBOTH, KAREL VON FABER, ALBERT FERDINAND KUBATZ, HENRY LOUIS FERDINAND VAN MOL, JOHANN HEINRICH GROTE EN CORNELIUS FRANZ SCHANZLEH. (102)

II. VERHOOGING VAN HOOFDSTUK IV DER STAATSBEGROTING VOOR HET DIENSTJAAR 1889. (94)

III. ONTEIGENING VOOR DEN AANLEG EENER NIEUWE STRAAT TE MAASTRICHT, TUSSEN DE BATTERIJSTRAAT EN DE 'S HERTOGENBOSCHSTRAAT, ONGEVEER IN HET VERLENGDE VAN DE UITBELLERSTRAAT. (90)

IV. ONTEIGENING VOOR DE VERBREEDING VAN DE OPENBARE STRAAT TE MAASTRICHT DOOR AFRONDING VAN DEN HOEK VAN TWEE STRATEN. (91)

V. BEKRACHTIGING VAN DEN ONDERHANDSCHEN VERKOOP VAN EEN STUK GROND IN DE LINIE VAN HELPMAN TE GRONINGEN, AAN DE ROOMSCH-KATHOLIEKE PAROCHIE VAN DEN H. MARTINUS ALDAAR. (105)

Deze wetsontwerpen worden achtereenvolgens zonder beaardslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

De vergadering wordt gesloten.

EINDVERSLAG over het voorstel tot wijziging van art. 46 van het Reglement van Orde.

Met het voorstel tot wijziging van art. 46 van het Reglement van Orde verklaarde men zich, bij het onderzoek in de afdeelingen, algemeen ingenomen.

Vastgesteld 19 Juni 1889.

VAN DER BREGGEN.
VAN LIER.
WELT.
PIJNAPPEL.
VAN SWINDEREN.

EINDVERSLAG DER COMMISSIE VAN RAPPOORTEURS over het ontwerp van wet tot aanvulling van de vierde afdeeling van den eersten titel van het Wetboek van Strafvordering.

In eene Afdeeling werd de opmerking gemaakt, dat de opdracht der vervolging aan de ambtenaren van het Openbaar Ministerie te Alkmaar en te Hoorn in de drie laatste der bij art. 24 bis derde alinea genoemde gevallen, namelijk wanneer meerdere van hetzelfde feit verdachten in verschillende rechterlijke ressorten wonen, gevonden worden of hunne laatste verblijfplaats hebben gehad, tot veel bezwaren aanleiding kan geven.

De vraag werd gedaan, waarom in deze gevallen niet de gewone regelen van competentie konden worden gevolgd, met bepaling, dat in geval van gelijktijdige bemoeiing de ambtenaar, die het eerst de vervolging had ingesteld met de vervolging belast zoude blijven.

Vastgesteld 19 Juni 1889.

VAN ALBERDA VAN EKENSTEIN.
MELVIL VAN LYNDEN.
VLIELANDER HEIN.
VAN WELDEREN RENGERS.
HUYDECOPER VAN MAARSSEVEEN.

EINDVERSLAG DER COMMISSIE VAN RAPPOORTEURS over het ontwerp van wet tot verlenging van het tijdvak, vermeld in art. 4 der wet van 11 Juli 1884 (*Staatsblad* n°. 130), houdende voorloopige maatregelen tot behoud van vicariegoederen.

In eene afdeeling werd er op gewezen dat dit wetsontwerp zeer laat is ingediend. Terwijl toch op 11 Juli 1889 de termijn van de wet van 11 Juli 1884 (*Staatsblad* n°. 130) vervalt, is dit wetsontwerp eerst op 17 April jl. bij de Tweede Kamer ingekomen. Reeds lang te voren was het te voorzien, dat de bedoelde termijn zoude moeten worden verlengd. Door in soortgelijke gevallen met de indiening van een wetsontwerp tot verlenging van den fatalen termijn tot op het laatste oogenblik te wachten kan eene bijeenkomst dezer Kamer noodig worden alleen voor eene zoo weinig belangrijke aangelegenheid.

Vastgesteld 19 Juni 1889.

ALBERDA VAN EKENSTEIN.
MELVIL VAN LYNDEN.
VLIELANDER HEIN.
VAN WELDEREN RENGERS.
HUYDECOPER VAN MAARSSEVEEN.

EINDVERSLAG DER COMMISSIE VAN RAPPOORTEURS over het ontwerp van wet tot wijziging van hoofdstuk V der Staatsbegroting voor 1888.

Naar aanleiding van dit wetsontwerp, dat onder anderen strekt om art. 85 van hoofdstuk V der Staatsbegroting voor 1888 te verhoogen, werd in eene afdeeling gewezen op de noodzakelijkheid om een nieuw gebouw op te richten voor het Ethnographisch museum te Leiden.

De verzamelingen tot dat museum behorende zijn thans geplaatst in drie gebouwen, waarvan het eene op verre afstand van de beide anderen. Het hoofdgebouw op de Hoogewoerd grenst aan een timmermanswinkel en aan eene bergplaats van steenkolen. De lokalen missen ten eenenmale de noodige ruimte en het noodige licht, zoodat de schatten, die het museum bevat en die voortdurend toenemen, niet tot hun recht komen, ja aan brandgevaar zijn blootgesteld. Het verlangen werd uitgesproken, dat de Regeering in dezen toestand verandering aanbrengt. Dit kan op doeltreffende wijze alleen geschieden door het stichten van een nieuw vrijstaand gebouw. Men wenschte volstrekt geen overmatig duur gebouw in den trant van het Rijksmuseum, maar verlangde in het belang der ethnographische wetenschap en der Leidsche Universiteit een doelmatig en overigens zoo eenvoudig mogelijk gebouw, opdat het museum aan zijne bestemming beantwoorde.

Hoewel dit onderwerp slechts in zijdelingsch verband staat tot dit wetsvoorstel, heeft de Commissie van Rapporteurs het niet ondienstig geacht de aandacht der Regeering op deze zaak te vestigen met het oog op de omstandigheid, dat thans aan de Departementen van algemeen bestuur de Staatsbegroting voor 1890 wordt opgemaakt.

Art. 85. Het bleef niet onopgemerkt, dat de uitgaven krachtens dit artikel de raming hebben overschreden. Eenige leden konden dit niet goedkeuren. Blijkt gedurende het dienstjaar, dat de raming van een artikel te laag is, dan behoort eene verhooging der loopende begroting te worden aangevraagd. Dit is de regelmatige weg, die, naar zij vrouwen, in het vervolg door de Regeering zal worden ingeslagen.

Art. 136. Naar het gevoelen van eenige leden wordt het aantal deskundigen bij de examens, waarover dit artikel handelt, wel eens meer uitgebreid dan in het belang

der schatkist wenschelijk is. Zij hopen, dat de Regeering dat getal ten bate van 's Rijks financiën en zonder nadeel voor het onderwijs kan inkrimpen.

Vastgesteld 19 Juni 1889.

VAN DER BREGGEN.
VAN LIER.
WELT.
PIJNAPPEL.
VAN SWINDEREN.

EINDVERSLAG DER COMMISSIE VAN RAPPORTEURS over het ontwerp van wet betreffende bepalingen ter voorkoming van bedrog in den boterhandel.

1. Een aantal leden hadden tegen dit wetsontwerp ernstige bezwaren; een grooter getal verklaarde zich met deze voordracht in meerdere of mindere mate ingenomen.

Principiis obsta! Wacht u voor den eersten stap! Zie daar de waarschuwing, die de tegenstanders lieten hooren. Onder opmerking, dat de Regeering ten aanzien van den grondslag van het ontwerp weifelde en zich zelve niet gelijk bleef, daar zij als doel van het ontwerp nu eens bescherming der natuurboter, dan weder wering van bedrog in den handel vermeldde, stelden de tegenstanders der voorgedragen regeling op den voorgrond, dat de Staat zich op dit gebied niet moet begeven. Huns inziens valt het niet te loochenen, dat dit wetsontwerp een protectionistisch karakter draagt en daarom afkeuring verdient. De staat behoort de concurrentie geheel vrij te laten. Zij voerden voor deze meening de volgende gronden aan.

Vooreerst. De Staat is op dit gebied onmachtig. Hier geldt het ééne koopwaar; maar er zijn tal van andere, waarbij de Staat op gelijke gronden hetzelfde zou moeten doen, maar, ten gevolge van een juist besef zijner onmacht, dit toch nalaat. Om nu niet van meel of wijn te spreken, men gebruikt suiker uit beetwortel en suiker uit riet vervaardigd; papier wordt niet alleen uit lompen gemaakt, maar ook uit stroo. Toch zal niet licht eene Regeering optreden, die een ontwerp van wet indient houdende bepalingen tot voorkoming van bedrog in den suiker- of den papierhandel.

In het bijzonder is de Staat ook onmachtig ten aanzien van »voorkoming van bedrog in den boterhandel". Bij de behandeling van dit ontwerp is de onmogelijkheid gebleken niet alleen om eene bepaling van margarine te geven, maar ook om scheidkundig vast te stellen hoeveel margarine in de boter aanwezig is. Reeds om die reden zal deze wet — hare voor- en tegenstanders, werd gezegd, zijn het hierover eens — weinig gevolg hebben.

Ten anderen. De steun van Staatswege verleend aan hen, die de natuurboter fabriceren, zal den prikkel verzwakken, die hen tot gestadige verbetering van hun product aanspoort.

De achteruitgang in den boterhandel is het gevolg van tal van oorzaken. Een der belangrijkste is de groote voorspoed, dien de boeren een tijdlang genoten hebben. De boer en de boerin hebben zich zelve met de boterbereiding en het toezicht daarop minder beziggehouden, te veel aan ondergeschikten overlatende.

De hooge prijzen, ook zelfs voor boter van mindere hoedanigheid gemaakt, hebben kleine luidjes het bedrijf doen uitoefenen, die niet alleen daarvoor niet berekend waren, maar die ook slechts kleine hoeveelheden te gelijk konden bereiden, welke dan door de kooplieden werden opgekocht en bijeengevoegd.

Het is juist de kunstboter die in dezen toestand verbetering moet brengen en ten deele reeds gebracht

heeft. Die goede en gezonde werking der mededinging te stuiten en de boeren in den waan te brengen, dat zij zich reeds verdienstelijk maken, wanneer zij slechts natuurboter produceeren, is onraadzaam. Hoe lang heeft het geduurd, alvorens de landbouwer, meer en meer door den vooruitgang, dien de boterbereiding elders vertoonde, bedreigd, de handen uit de mouw stak en zich op verbetering begon toe te leggen? Hij begint nu de mededinging van het buitenland zegevierend te doorstaan. De goede naam onzer boter prima qualiteit wordt gehandhaafd. Het prijsverschil tusschen haar en de Deensche boter is, sedert in Friesland de boterfabrieken in werking zijn, zoo groot niet meer. Ook op de groote beteekenis van deugdelijk voeder begint men meer te letten. Doet de Staat wijs, om, toegevend aan hetgeen men niet anders kan noemen dan een waan van den dag, den nauwelijks wakker geworden boer weder een slaapmiddel toe te dienen?

In de derde plaats. Het publiek moet opgevoed worden om uit eigen oogen te zien, zich zelf te helpen en niet op den Staat te leunen.

Het publiek wordt in werkelijkheid ook niet bedrogen. De prijzen wijzen de verschillende qualiteiten aan. Niemand kan voor een lagen prijs verwachten, hetgeen slechts voor veel meer geld verkrijgbaar is.

Eindelijk dit. Terwijl dit wetsontwerp den landbouw beschermt, benadeelt het op hoogst onbillijke wijze handel en nijverheid.

Het verslag der Landbouwcommissie wijst er (blz. 2) uitdrukkelijk op, »dat uit een oogpunt van volksvoeding goede margarine een voortreffelijk product verdient genoemd te worden. Bestaande uit vet, dat ontdaan is van eenige moeilijk smeltbare deelen, bij voorbeeld stearine, gemengd met plantaardige oliën, geparfumeerd met een klein gehalte echte boter en gekleurd met orlean kleurstof, is de margarineboter in smaak nauwelijks van echte boter te onderscheiden, van ongeveer gelijke voedingswaarde als deze en volkomen onschadelijk."

Derhalve: wordt dit ontwerp tot wet verheven, dan zal deze den handel in een »voortreffelijk", een »volkomen onschadelijk" voedingsmiddel belemmeren. Zij zal bovendien al het hatelijke van hetgeen tot sommiger verwondering door de Landbouwcommissie en door de Regeering »knoeiery" wordt geheeten, werpen op één product der nijverheid, terwijl het toch overbekend is, dat tot op den huidigen dag met boter »geknoeid" wordt, door vermenging met water en op andere wijzen, niet sedert gisteren, maar lang voordat iemand aan margarine had gedacht. En sedert de uitvinding der margarine zijn het waarlijk niet alleen de kooplieden en de fabrikanten die met haar »knoeien", maar zijn het tal van boeren (men denke bijv. aan de zoogenaamde potjesboeren in de omstreken van Delft en Rotterdam), die hun eigen boter met margarine vermengen.

De eenige troost, die bij zoovele bezwaren den tegenstanders van het ontwerp overbleef, was het vooruitzicht, dat de wet zal blijken een dood paard, gebonden aan een boom. En dat niet alleen om de boven reeds genoemde reden der moeilijkheid eener wettelijke onderscheiding tusschen boter en margarine, maar ook omdat volgens de verklaring der Regeering onder *leveren* in art. 2 verstaan wordt de handeling, in art. 667 van het Burgerlijk Wetboek omschreven.

2. De voorstanders van het ontwerp bleven het antwoord op deze bedenkingen niet schuldig.

Zij ontkenden allereerst, dat de Regeering gewelfd zou hebben ten aanzien van het karakter dezer voordracht. Van den aanvang af heeft zij duidelijk in het licht gesteld, dat zij niets anders beoogde dan het tegengaan eener *oneerlijke* concurrentie van de kunstboterindustrie tegenover den boterhandel. Dat doel is gedurende de schriftelijke en mondelinge behandeling der zaak in de andere Kamer steeds voor oogen gehouden. Deze leden konden dan ook niet toegeven, dat het ontwerp een protectionistisch ka-